EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 12. 2. 2021
COM(2021) 57 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní právomoci prijímať delegované akty prenesenej na Komisiu podľa nariadenia (EÚ) 2016/429 o prenosných chorobách zvierat („právna úprava v oblasti zdravia zvierat“)

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní právomoci prijímať delegované akty prenesenej na Komisiu podľa nariadenia (EÚ) 2016/429 o prenosných chorobách zvierat („právna úprava v oblasti zdravia zvierat“)

1. ÚVOD

Nariadenie (EÚ) 2016/429 o prenosných chorobách zvierat (ďalej len „právna úprava v oblasti zdravia zvierat“)[1] bolo prijaté v roku 2016. Toto nariadenie nadobudlo účinnosť 21. apríla 2016 a uplatňuje sa od 21. apríla 2021.

Nariadením sa nahrádza celý súbor plne harmonizovaných právnych predpisov v oblasti zdravia zvierat (39 smerníc a nariadení) a stanovuje sa jednoduchší a flexibilnejší regulačný rámec, pričom sa zabezpečuje prístup viac založený na riziku, pokiaľ ide o stanovenie požiadaviek na zdravie zvierat, lepšiu pripravenosť na choroby, ako aj prevenciu a kontrolu prenosných chorôb zo zoznamu.

Navyše sa ním objasňuje úloha rôznych aktérov v oblasti zdravia zvierat a otvárajú možnosti zníženia administratívneho zaťaženia pre poľnohospodárov, iných prevádzkovateľov a príslušné orgány bez toho, aby sa ohrozil štatút zdravia zvierat v Únii. Okrem toho sa ním poskytujú vhodnejšie nástroje na riešenie krízových situácií (napr. objavujúce sa choroby) alebo na riešenie špecifických rizík (napr. antimikrobiálna rezistencia) a prispieva k zníženiu hospodárskych strát spôsobených výskytom ohnísk choroby.

V súlade s jeho ustanoveniami je Komisia splnomocnená prijať veľký počet vykonávacích a delegovaných aktov. Nariadením sa Komisii takisto ukladá povinnosť podať spoluzákonodarcovi správu o výkone v ňom obsiahnutých delegovaných právomocí.

2. PRÁVNY ZÁKLAD

Povinnosť vypracovať túto správu sa ukladá článkom 264 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2016/429. Podľa uvedeného ustanovenia sa právomoc prijímať delegované akty týkajúce sa záležitostí v ňom uvedených Komisii udeľuje na obdobie piatich rokov od 20. apríla 2016 a Komisia je povinná vypracovať správu týkajúcu sa delegovanej právomoci najneskôr deväť mesiacov pred uplynutím tohto päťročného obdobia.

Podľa článku 264 ods. 3 sa Komisii udeľuje právomoc prijímať delegované akty uvedené v článku 3 ods. 5, článku 5 ods. 24, článku 5 ods. 4, článku 14 ods. 3, článku 16 ods. 2, článku 18 ods. 3, článku 20 ods. 3, článku 29, článku 31 ods. 5, článku 32 ods. 2, článku 37 ods. 5, článku 39, článku 41 ods. 3, článku 42 ods. 6, článku 47 ods. 1, článku 48 ods. 3, článku 53 ods. 2, článku 54 ods. 3, článku 55 ods. 2, článku 58 ods. 2, článku 63, článku 64 ods. 4, článku 67, článku 68 ods. 2, článku 68 ods. 3, článku 70 ods. 3, článku 72 ods. 2, článku 73 ods. 3, článku 74 ods. 4, článku 76 ods. 5, článku 77 ods. 2, článku 87 ods. 3, článku 94 ods. 3, článku 97 ods. 2, článku 101 ods. 3, článku 106 ods. 1, článku 109 ods. 2, článku 118 ods. 1, článku 118 ods. 2, článku 119 ods. 1, článku 122 ods. 1, článku 122 ods. 2, článku 125 ods. 2, článku 131 ods. 1, článku 132 ods. 2, článku 135, článku 136 ods. 2, článku 137 ods. 2, článku 138 ods. 3, článku 139 ods. 4, článku 140, článku 144 ods. 1, článku 146 ods. 1, článku 147, článku 149 ods. 4, článku 151 ods. 3, článku 154 ods. 1,

[1] *Ú. v. EÚ L 084, 31.3.2016, s. 1.*

článku 156 ods. 1, článku 160 ods. 1, článku 160 ods. 2, článku 161 ods. 6, článku 162 ods. 3, článku 162 ods. 4, článku 163 ods. 5, článku 164 ods. 2, článku 165 ods. 3, článku 166 ods. 3, článku 167 ods. 5, článku 168 ods. 3, článku 169 ods. 5, článku 176 ods. 4, článku 181 ods. 2, článku 185 ods. 5, článku 189 ods. 1, článku 192 ods. 2, článku 197 ods. 3, článku 200 ods. 3, článku 201 ods. 3, článku 202 ods. 3, článku 203 ods. 2, článku 204 ods. 3, článku 205 ods. 2, článku 211 ods. 1, článku 213 ods. 1, článku 214, článku 216 ods. 4, článku 218 ods. 3, článku 221 ods. 1, článku 222 ods. 3, článku 223 ods. 6, článku 224 ods. 3, článku 228 ods. 1, článku 230 ods. 3, článku 234 ods. 2, článku 237 ods. 4, článku 239 ods. 2, článku 240 ods. 2, článku 241 ods. 2, článku 242 ods. 2, článku 245 ods. 3, článku 246 ods. 3, článku 249 ods. 3, článku 252 ods. 1, článku 254, článku 263, článku 271 ods. 2, článku 272 ods. 2, článku 279 ods. 2 a článku 280 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2016/429.

V článku 264 ods. 3 uvedeného nariadenia sa stanovuje, že delegovanie právomoci sa automaticky predlžuje o rovnako dlhé obdobia, pokiaľ Európsky parlament alebo Rada nevznesú voči takémuto predĺženiu námietku najneskôr tri mesiace pred koncom každého obdobia, pričom v článku 264 ods. 4 sa uvádza, že Európsky parlament alebo Rada môže delegovanie tejto právomoci kedykoľvek odvolať.

3. VYKONÁVANIE DELEGOVANEJ PRÁVOMOCI

Počas obdobia, za ktoré sa podáva správa, Komisia vykonala svoje delegované právomoci prijatím týchto delegovaných aktov:

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2018/1629 z 25. júla 2018, ktorým sa mení zoznam chorôb stanovený v prílohe II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat („právna úprava v oblasti zdravia zvierat“)[2],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2035 z 28. júna 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa zariadení, ktoré držia suchozemské zvieratá, a liahní a vysledovateľnosti určitých držaných suchozemských zvierat a násadových vajec[3],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/686 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o schvaľovanie zariadení pre zárodočné produkty, požiadavky na vysledovateľnosť a na zdravie zvierat pri premiestňovaní zárodočných produktov určitých držaných suchozemských zvierat v rámci Únie[4],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/688 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o požiadavky na zdravie zvierat pri premiestňovaní suchozemských zvierat a násadových vajec v rámci Únie[5],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/689 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá dohľadu,

[2] *Ú. v. EÚ L 272, 31.10.2018, s. 11.*
[3] *Ú. v. EÚ L 314, 5.12.2019, s. 115.*
[4] *Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 1.*
[5] *Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 140.*

eradikačných programov a štatútu bez výskytu choroby pre určité choroby zo zoznamu a objavujúce sa choroby[6],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/687 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá prevencie a kontroly určitých chorôb zo zoznamu[7],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/691 z 30. januára 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa zariadení pre akvakultúru a prepravcov vodných živočíchov[8],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/692 z 30. januára 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa vstupu zásielok určitých zvierat, zárodočných produktov a produktov živočíšneho pôvodu do Únie a ich premiestňovania a zaobchádzania s nimi po ich vstupe do Únie[9],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/990 z 28. apríla 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o požiadavky na zdravie zvierat a certifikáciu v prípade premiestňovania vodných živočíchov a produktov živočíšneho pôvodu z vodných živočíchov v rámci Únie[10],

- delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/2154 zo 14. októbra 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o požiadavky na zdravie zvierat, certifikáciu a nahlasovanie pri premiestňovaní produktov živočíšneho pôvodu zo suchozemských živočíchov v rámci Únie[11].

Komisia doteraz využila 83 zo 110 splnomocnení prijímať delegované akty, ako sa stanovuje v nariadení (EÚ) 2016/429. Niektoré z týchto delegovaných právomocí boli zoskupené do jedného delegovaného aktu, ak sú pravidlá vecne prepojené. Zoskupenie do jedného aktu namiesto prijatia niekoľkých samostatných aktov, ktoré na seba navzájom odkazujú, sa považovalo za potrebné v záujme jednoduchosti, transparentnosti a s cieľom uľahčiť účinné uplatňovanie pravidiel a zabrániť duplicite.

V tabuľke sa uvádza, ktoré akty obsahujú špecifické opatrenia prijaté na základe príslušných splnomocnení stanovených v nariadení (EÚ) 2016/429.

Delegovaný akt	Splnomocnenia stanovené v nariadení (EÚ) 2016/429
delegované nariadenie komisie (EÚ) 2018/1629 z 25. júla 2018, ktorým sa mení zoznam chorôb stanovený v prílohe II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat („právna úprava v oblasti zdravia zvierat“)	článok 5 ods. 2 a 4

6 *Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 211.*
7 *Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 64.*
8 *Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 345.*
9 *Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 379.*
10 *Ú. v. EÚ L 221, 10.7.2020, s. 42.*
11 *Ú. v. EÚ L 431, 21.12.2020, s. 5.*

delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2035 z 28. júna 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa zariadení, ktoré držia suchozemské zvieratá, a liahní a vysledovateľnosti určitých držaných suchozemských zvierat a násadových vajec	článok 3 ods. 5, článok 87 ods. 3, článok 94 ods. 3, článok 97 ods. 2, článok 101 ods. 3, článok 106 ods. 1, článok 118 ods. 1 a 2, článok 119 ods. 1, článok 122 ods. 2, článok 271 ods. 2 a článok 279 ods. 2
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/686 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o schvaľovanie zariadení pre zárodočné produkty, požiadavky na vysledovateľnosť a na zdravie zvierat pri premiestňovaní zárodočných produktov určitých držaných suchozemských zvierat v rámci Únie	článok 94 ods. 3, článok 97 ods. 2, článok 101 ods. 3, článok 106 ods. 1, článok 122 ods. 1 a 2, článok 131 ods. 1, článok 160 ods. 1 a 2, článok 161 ods. 6, článok 162 ods. 3 a 4, článok 163 ods. 5, článok 164 ods. 2, článok 165 ods. 3 a článok 279 ods. 2
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/688 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o požiadavky na zdravie zvierat pri premiestňovaní suchozemských zvierat a násadových vajec v rámci Únie	článok 3 ods. 5, článok 125 ods. 2, článok 131 ods. 1, článok 132 ods. 2, článok 135, článok 136 ods. 2, článok 137 ods. 2, článok 140, článok 144 ods. 1, článok 146 ods. 1, článok 147, článok 149 ods. 4, článok 154 ods. 1, článok 156 ods. 1, článok 160, článok 162 ods. 3 a 4, článok 163 ods. 5 písm. b) a c) a článok 164 ods. 2
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/687 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá prevencie a kontroly určitých chorôb zo zoznamu	článok 47 ods. 1, článok 53 ods. 2, článok 54 ods. 3, článok 55 ods. 2, článok 58 ods. 2, článok 63 prvý odsek, článok 64 ods. 4, článok 67 prvý odsek, článok 68 ods. 3, článok 70 ods. 3, článok 72 ods. 2, článok 73 ods. 3, článok 74 ods. 4, článok 76 ods. 5, článok 77 ods. 2 a článok 272 ods. 2
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/689 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá dohľadu, eradikačných programov a štatútu bez výskytu choroby pre určité choroby zo zoznamu a objavujúce sa choroby	článok 29, článok 31 ods. 5, článok 32 ods. 2, článok 37 ods. 5, článok 39, článok 41 ods. 3, článok 42 ods. 6 a článok 280 ods. 4
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/691 z 30. januára 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa zariadení pre akvakultúru a prepravcov vodných živočíchov	článok 176 ods. 4, článok 181 ods. 2, článok 185 ods. 5, článok 189 ods. 1 a článok 279 ods. 2
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/692 z 30. januára 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa vstupu zásielok	článok 234 ods. 2, článok 237 ods. 4 a článok 239 ods. 2

určitých zvierat, zárodočných produktov a produktov živočíšneho pôvodu do Únie a ich premiestňovania a zaobchádzania s nimi po ich vstupe do Únie	
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/990 z 28. apríla 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o požiadavky na zdravie zvierat a certifikáciu v prípade premiestňovania vodných živočíchov a produktov živočíšneho pôvodu z vodných živočíchov v rámci Únie	článok 192 ods. 2, článok 197 ods. 3, článok 201 ods. 3, článok 202 ods. 3, článok 205 ods. 2, článok 211 ods. 1, článok 213 ods. 1, článok 216 ods. 4, článok 218 ods. 3, článok 221 ods. 1, článok 222 ods. 3, článok 223 ods. 6 a článok 224 ods. 3
delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/2154 zo 14. októbra 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o požiadavky na zdravie zvierat, certifikáciu a nahlasovanie pri premiestňovaní produktov živočíšneho pôvodu zo suchozemských živočíchov v rámci Únie	článok 166 ods. 3, článok 168 ods. 3 a článok 169 ods. 5

Určité splnomocnenia podľa nariadenia (EÚ) 2016/429 neboli počas obdobia, za ktoré sa podáva správa, využité z dôvodov vysvetlených ďalej.

- Splnomocnenia podľa článku 14 ods. 3 týkajúce sa úloh, ktoré môžu príslušné orgány delegovať na veterinárnych lekárov iných ako úradných veterinárnych lekárov, a podľa článku 16 ods. 2 týkajúce sa bezpečnostných opatrení v laboratóriách ešte neboli využité. Komisia však posudzuje potrebu prikročiť k príprave osobitných aktov s cieľom zahrnúť uvedené aspekty, najmä vzhľadom na skúsenosti s praktickým uplatňovaním nových pravidiel.

- Splnomocnenia stanovené v článku 18 ods. 3 a článku 20 ods. 3 týkajúce sa nahlasovania chorôb a podávania správ o nich ešte neboli využité. Pravidlá na ich základe by mohli byť potrebné po začatí uplatňovania nariadenia (EÚ) 2016/429 s cieľom riešiť akýkoľvek problém týkajúci sa vykonávania, ktorý sa môže vyskytnúť v členských štátoch alebo v prípade Komisie. Komisia posúdi potrebu konať v tejto súvislosti na základe skúseností s praktickým uplatňovaním nových pravidiel. To isté platí pre splnomocnenia podľa článku 68 ods. 3, pokiaľ ide o obnovenie štatútu bez výskytu choroby v prípade určitých chorôb zvierat, podľa článku 151 ods. 3, pokiaľ ide o čestné vyhlásenia týkajúce sa suchozemských zvierat, a podľa článku 167 ods. 5, pokiaľ ide o výnimky z povinnosti certifikácie v prípade premiestňovania produktov živočíšneho pôvodu.

- Pripravuje sa delegovaný akt o bankách Únie s antigénmi, vakcínami a diagnostickými činidlami s využitím splnomocnenia podľa článku 48 ods. 3, pričom jeho prijatie sa plánuje v roku 2021.

- Splnomocnenie podľa článku 109 ods. 2 týkajúce sa zaznamenávania informácií týkajúcich sa držaných suchozemských zvierat iných druhov ako tých, ktoré sú uvedené v základnom nariadení, do počítačovej databázy nebolo využité. Musí sa však rozšíriť, aby Komisia mohla stanoviť požiadavky na počítačovú databázu, pokiaľ ide o uvedené druhy zvierat, ak, respektíve keď takáto potreba vznikne v budúcnosti. V súlade

s uvedeným ustanovením Komisia nepretržite posudzuje potrebu prikročiť k príprave delegovaného aktu, ktorým sa stanovia takéto požiadavky.

- Splnomocnenia týkajúce sa špecifických typov premiestňovania suchozemských zvierat stanovené v článkoch 138 a 139 neboli využité. Takéto pravidlá, v ktorých sa uvádzajú ďalšie podrobnosti, však môžu byť potrebné po dátume začatia uplatňovania nariadenia (EÚ) 2016/429, ak sa vyskytnú ťažkosti pri vykonávaní uvedených ustanovení. Podobné podmienky sa uplatňujú v prípade splnomocnení podľa článku 200 a článku 204 týkajúcich sa určitých typov premiestňovania vodných živočíchov a podľa článku 214, pokiaľ ide o pravidlá certifikácie zdravia zvierat v prípade špecifických typov premiestňovania vodných živočíchov. Komisia bude nepretržite posudzovať potrebu konať v tejto súvislosti na základe skúseností s praktickým uplatňovaním nových pravidiel.

- Splnomocnenie podľa článku 228 umožňujúce Komisii stanoviť požiadavky na zdravie zvierat pre „iné zvieratá“, t. j. zvieratá, ktoré nie sú ani suchozemskými zvieratami, ani vodnými živočíchmi, zatiaľ nebolo využité. Komisia doteraz nekonala, ale mala by mať schopnosť stanoviť pravidlá týkajúce sa zdravia zvierat pre takéto zvieratá (napr. plazy, obojživelníky), ak si súvisiace riziko pre zdravie vyžaduje podrobnejšie alebo konkrétnejšie pravidlá vysledovateľnosti, prevencie chorôb alebo kontroly v prípade takýchto druhov.

- Splnomocnenie podľa článku 230 ods. 3, pokiaľ ide o obmedzenie možnosti členských štátov zostaviť zoznamy tretích krajín, z ktorých môžu povoliť vstup určitých komodít do Únie v prípade neexistencie zoznamov, ktoré sa majú zostaviť v právnych predpisoch Únie, zatiaľ nebolo využité. Zoznamy tretích krajín pre všetky komodity nie sú v právnych predpisoch Únie zostavené. Predtým, ako sa Komisia rozhodne vypracovať takéto akty, potrebuje získať viac skúseností s praktickým uplatňovaním nových pravidiel.

- Na základe splnomocnení uvedených v článkoch 240 až 242 má Komisia právomoci stanoviť na úrovni Únie špecifické ochranné a preventívne opatrenia vrátane biologickej bezpečnosti v súvislosti so vstupom určitých produktov a dopravných prostriedkov do Únie. Tieto splnomocnenia sú dôležité, pretože poskytujú možnosť vypracovať takéto pravidlá v budúcnosti s cieľom zabrániť šíreniu chorôb zvierat do EÚ a prispieť k posilneniu biologickej bezpečnosti na vonkajších hraniciach EÚ.

- Splnomocnenia podľa časti VI (články 245 až 254) nariadenia (EÚ) 2016/429 týkajúce sa nekomerčného premiestňovania spoločenských zvierat neboli využité. V súlade s článkom 277 sa pravidlá stanovené v časti VI budú uplatňovať až po 21. apríli 2026. Komisia tieto právomoci využije po tom, ako sa začne uplatňovať časť VI.

- Splnomocnenie podľa článku 263 na zmenu prílohy III k nariadeniu (EÚ) 2016/429 nebolo počas obdobia, za ktoré sa podáva správa, využité, keďže nedošlo k žiadnym taxonomickým zmenám, ktoré by odôvodňovali takúto zmenu. K takýmto taxonomickým zmenám môže dôjsť kedykoľvek a možno bude potrebné, aby Komisia zodpovedajúcim spôsobom reagovala a zaviedla potrebné zmeny.

4. ZÁVER

Vzhľadom na skutočnosť, že nariadenie (EÚ) 2016/429 sa ešte neuplatňuje, Komisia sa domnieva, že je potrebné predĺžiť všetky splnomocnenia na prijímanie delegovaných aktov,

ako sa stanovuje v uvedenom nariadení, nad rámec súčasného päťročného obdobia. Aj v budúcnosti bude potrebné vypracovať pravidlá založené na splnomocneniach. Bude to osobitne dôležité na zabezpečenie potrebnej flexibility pri vykonávaní nových pravidiel, na ich pravidelné prispôsobovanie najnovším vedeckým normám a na umožnenie Komisii, aby konala v oblastiach, v ktorých doteraz nekonala, ale v budúcnosti to možno bude nutné.